

עלון דברי חיים לפרשת דברים

"והצרות ודי זהב" [א', א']

וברש"י: "והצרות" – במחלוקתו של קרח, "ודי זהב" – הוכיח על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם. וידועה הקושייה, שהרי חטא העגל היה קודם מחלוקתו של קרח, ולמה נזכר אחריו?

והנה, כל עוד היו אבותינו במצרים, שום אומה ולשון לא באו בטענות. רק כשעמדו להיכנס לארץ ולכבוש אותה, ידע משה רבינו שעתה יבואו אומות העולם בטענה נגד ישראל "לסטים אתם"! על כן תירגם את התורה לע' לשון, כדי שידעו כולם שאיננו לסטים וגולנים אלא הקב"ה הוא שנתן לנו את הארץ.

ובענין זה מביא הרב יששכר רובין זצ"ל דבר נפלא, שבתפילת עלינו לשבח נאמר: "לתת גדולה **ליוצר בראשית**". מדוע דווקא כאן בחרו לתאר את הקב"ה בתואר זה?

אלא, שתפילה זו חוברה על ידי יהושע בן נון, כובש הארץ, ולכן הזכיר בתפילה זו את דברי רש"י הנ"ל, שהקב"ה הוא "יוצר בראשית", כל הארץ שלו היא, ו"ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

ומתוך האור

"רב לכם שבת בהר הזה" [א', ו']

כשאומר משה רבינו את דבריו לעם ישראל, הוא פותח ומזכיר להם, כי הקב"ה הורה להם, מיד לאחר קבלת התורה והקמת המשכן, לעזוב את הר סיני, ואמר "רב לכם שבת בהר הזה".

מה פירושה של אמירה זו?

הטעם ודעת מבאר ואומר כי ישראל, אשר זכו בהר סיני למעלות עליונות, לשמיעת דבר ה' פנים בפנים בקבלת התורה, להשראת השכינה ולדרגת קירבה גדולה ביותר אל ה', לא אבו לפרוש משם ולרדת מן המעלה הזו.

אך הקב"ה אמר להם: "רב לכם שבת בהר הזה", והסביר להם כי הוא לא נתן את תורתו והשרה את שכינתו רק כדי לרומם אותם, אלא משום שרצה שהם יפיצו ויפרסמו את דבר ה' ואת אור תורתו בעולם, כדי שעל ידי כך ירבו כבוד שמים בעולם, וילמדו תועים בינה.

וממשיך הקב"ה ומצוה אותם בפסוק הבא: **"פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו"**, ומדריך אותם בכך להתרחב ולהתפשט לכל שאר המקומות, בכל מקום שתדרוך בו כף רגלם. משום שזהו יעודם של עם ישראל, וזוהי אף תכליתה של גלות ישראל בין העמים – **"להיות לו ממלכת כהנים וגוי קדוש"**

רואים אנו בחיים בני אדם שאינם מאמינים בשום דבר נעלה, בשום דבר שבקדושה אלוקית, ובכל זאת נוטים להאמין בדברי הבל וריק, בכל מיני אמונות תפילות, כאובות וידעונים וכל מיני קוסמי קוסמים ולוחשי לוחשים.

והנה, לאדם תמים שנכשל פעם בלכתו אחרי תהו עוד ניתן לסלוח, אבל מי שהינו מלא רוח כפירה וביקורת על עיקרי היהדות וגילויי הנביאים, אם הוא נוטה להאמין בדבר כזב ושוא – לו קשה לסלוח!

לכן, הקדים כאן הכתוב מחלוקת קרח ועדתו לחטא העגל, שכן במחלוקתו של קרח שלא רצו להאמין במשה נביא ה', התעורר ביתר שאת עון מעשה העגל, או נתגלה קלונם: את פי משה עבד ה' המרו, בנבואתו כפרו – ואילו בעגל הזהב האמינו ואמרו "אלה אלהיך ישראל".

יוסיף לקח

"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את

התורה הזאת לאמר" [א', ה']

וברש"י: בשבעים לשון פרשה להם.

יש להבין מה היתה כוונת משה בכך שדווקא כאן, בערבות מואב, באר את התורה בשבעים לשון?

בילקוט הגרשוני תירץ בשם רבי זאוויל איגר כן, דהנה ידועים דברי רש"י בהתחלת ספר בראשית: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם", שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", שאם יאמרו אומות העולם לישראל: ליטסים אתם, שכבשתם ארצות ז' גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

ולפרסם את שמו יתברך בכל העולם כולו עד בוא הגואל כשתמלא הארץ כולה דעה את ה'.

טעם ודעת

"גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם" [א', ל"ז]

מנין ידע משה רבינו שהעונש שהושת עליו שלא להיכנס לארץ הוא "בגללכם" – היינו מי מריבה, הלא גם בלעדיהם לא היה יכול משה להיכנס לארץ, שהרי בברית בין הבתרים נאמר לאברהם: "ודור רביעי ישובו הנה", ומשה רבינו היה דור שלישי [קחת, עמרם ומשה], ונמצא שרק בני משה יכלו להיכנס לארץ, שהם דור רביעי, ואילו משה רבינו עצמו נכלל בגזירה שנגזרה על דור המדבר, שלא יכנסו לארץ ישראל!

ויש לומר, שבעצם היו יכולים למנות הדורות מהשבטים, ואז משה יהיה בכלל "דור רביעי" [לוי, קחת, עמרם ומשה], נמצא שלולא חטא מי מריבה, משה היה יכול להיכנס לארץ, שכן נכלל הוא בהבטחת "ודור רביעי ישובו הנה". ולכן שפיר הוי "גם בי התאנף ה' בגללכם".

לפי זה מדויק המשך הפסוקים: **"אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה...זולתי כלב בן יפנה הוא יראנה...וגם בי התאנף ה' בגללכם"**, והיינו שכניסת כלב בן יפנה לארץ – היא ההוכחה שמונים מהשבטים. אם כן – אומר משה רבינו – גם אני הייתי יכול להיכנס לארץ, לולא התאנף ה' בי בגללכם.

פניני קדם

"אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו מאתם בכסף ושתייתם. כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדל הזה, זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא חסרת דבר" [ב', ו'-ז']
מה הקשר בין הנאמר בפסוק ו' לנאמר בפסוק ז'?

הנה ילד הסמוך על שלחן הוריו, מקבל את כל צרכיו, לימוד, ביגוד חדש מידי שנה וכו', האם הוא אמר תודה מימיו? וכי למה יאמר, הלוא הכל מגיע לו...

מה עושה אמו?

יום אחד מגיע הילד והוא זקוק לכסף לטיול. שולחת אותו האמא לעבוד בחנות הירקות. עבור כל משלוח ללקוחות מקבל 5 שקלים. לאחר יומיים צבר את

הסכום הרצוי, אך הוא טובל בגופו מהמשאות הכבדים שלקח על כתיפיו. שאלה אותו האמא: האם כבר אסף את הסכום הרצוי?

ענה הילד שאכן צבר את הסכום המבוקש. אם כן, אמרה אמו, תוכל עתה לשלם עבור הטיול. אמר הילד: מאה שקלים שמרויחים בצורה כזאת, לא מוציאים אותם על טיול...

כך אומר הקב"ה לישראל: אתם נמצאים במחיצתי 40 שנה, מקבלים מן ובאר מרים, הבגדים גדלים אתכם, והענגים מכבסים ומגהצים עבורכם – ולא אמרתם תודה אף לא פעם א'!

לכן, כשתעברו בארצם של בני עשו, תקנו מהם אכל ומים בכסף מלא! שלמו טבין ותקילין עבור אוכל ושתייה למילוני אנשים, ואז נראה...

או אז תבינו **"כי ה' אלוך ברכך בכל מעשה ידך, ידע לכתך את המדבר הגדול הזה, זה ארבעים שנה ה' אלוך עמך לא חסרת דבר"**. לאחר שבמשך שבועיים תקנו אצל בני עשו את האכל והשתייה הנצרכים לכם – אז תדעו להעריך את העובדה שעד היום לא חסרתם דבר...

רבי זלמן סורוצקין

"כי רק עוג מלך הבשן...הנה ערשו ערש ברזל הלה היא ברבת בני עמון תשע אמות ארכה וארבע אמות רחבה באמת איש" [ג', י"א]

יש להבין, מדוע חותמת האות ה"א את המילה "הלח", הרי כוונת הכתוב היא למילה "הלא", ומדוע לא נכתבה בא' כמו שמצינו בספר בראשית [מ"ד, ה'] ועוד?

האות ה' נכתבה כאן ללמדך, שעל ערשו של עוג, היתה כתובה אות אחת משמו המפורש של הקב"ה, והיא האות ה'.

ולפיכך, מאחר ונכתבה עליה האות ה', אין אדם יכול להזיזה ממקומה, ולכן עדיין היא עומדת במקומה, ברבת בני עמון.

ואולי שכוונתם בכתיבת אות ה', היתה כדי שמיטת הברזל שלו לא תשאר אף מפאת כבדו של עוג.

אוצר המדרשים

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה אליהו בן סעדה נ"י.
לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com